

Høyringsvar for framlegget til reviderte retningslinjer for normering av nynorsk og bokmål

I dette høyringssvaret tek eg føre meg nokre punkt frå delkapittelet 7.2 *Prinsipp for normeringa av nynorsk*, særskilt når det gjeld definisjonen av korpus som normeringsgrunnlag.

Høyringsnotatet slår fast at usus (7.2.3) bør praktiserast med bakgrunn i «ei rekkje tekstar som har vore gjennom ein redigeringsprosess» (same kva publiseringsmedium), og at vurderingar baserte på ususprinsippet skal byggjast på undersøkingar av «store korpus av nynorsktekstar som har god sjangerspreiing og regional spreiiing». Dette er ei problematisk formulering, då to vilkår er særleg motseiande: kravet om redigering og kravet om formell og geografisk variasjon. Dette er vesentlege moment i definisjonen av korpus, og det er nokre inkonsekvensar både internt i dei einskilde krava og mellom dei.

Kva slags redigering er det eigenleg tale om? Det er uklårt om korpusa berre kan bestå av tekstar som er vortne redigerte av offentlege organ (Regjeringa osv.) eller etablerte nynorskforlag, eller om alle nynorsktekstar som har gått gjennom ei redaksjonell vurdering (artiklar i lokalaviser o.l.), kan nyttast. Det er til dømes inga hemmelegheit at nynorskforlaga er fåe (med Samlaget i spissen), noko som avgrensar monaleg den geografiske utbreiinga som bør liggja til grunn for vurderingar etter usus ifylgje 7.2.3. Ikkje av di forlaga naudsynt nyttar ei trong husnorm, men av di redigeringa hjå forlaga av praktiske grunnar lyt gjennomførast av dei same redaktørane om att og om att. Samstundes er det òg slik at forlaga vanlegvis prøver å ikkje endra måten forfattarane ordlegg seg på, noko som kan føra til at dei godtek forelda eller unormerte former (i tillegg til den viktige skilnaden på faglitteratur og skjønnlitteratur når det gjeld kva som er lov å skriva).

Kan korpusa derimot bestå av kva som helst nynorsktekst som har vore gjennom ei form for redigering, vert den geografiske utbreiinga meir aktivert som grunnlag for usus, men det kjem opp motseiande implikasjonar i høve til talemålsprinsippet. Ususprinsippet (7.2.3) slår nemleg fast at korpus er å forstå som skriftlege tekstar, men at det òg kan vera aktuelt med munnleg språk i «tilfelle der det er vanskeleg å finna tilstrekkelege data i skriftlege kjelder». Talemålsprinsippet (7.2.6) spesifiserer vidare at «med talemålsgrunnlag er det tenkt både på frekvens, generell utbreiing og utbreiing i kjerneområda for nynorsk». Det vert vanskeleg å legitimera ei slik formulering fyrst og fremst ut frå den offisielle statusen til nynorsk som skriftspråk (ikkje lenger målform, jf. [Språklova](#)). Dessutan er det uklårt korleis avgrensinga 'kjerneområda for nynorsk' skal forståast ut frå talemålsprinsippet, då talemålsstoda i tradisjonelle nynorskkommunar er svært varierende i dag, særskilt i sokalla randsoner (til dømes Hallingdal og Øvre Telemark).

Formuleringa i 7.2.6 er ikkje mindre problematisk når det gjeld alle mogelege redigerte nynorsktekstar som grunnlag for dei store korpusa 7.2.3 talar om: 'generell utbreiing' er umogeleg å oppnå for nynorskformer ut frå nynorsken sin status som minorisert skriftspråk på landsbasis, difor er utbreiinga i dei nynorske kjerneområda den som til sjuande og sist kan gjelda som normeringskriterium.

Det er òg slik at desse momenta snakkar mot sjølvstendepinsippet (7.2.3) viss ein tek høgd for maskinell omsetjing frå bokmål til nynorsk, ein svært vanleg metode i offentlege organ (blant dei største produsentane av nynorsktekstar). Hovudproblemet her er at det er so fåe

leverandørar av slike maskinelle omsetjartenester, at nynorsken som desse masseproduserer syner ekstremt lite variasjon innanfor norma (ein kan til ei viss grad tinga å få alternative former – til dømes a-infinitiv – men dei fleste vil no berre ha standardtenesta). Dette vart allereie teke opp i eit anna høyringssvar (jf. [Gunnar Skirbekk, 26.07.21](#)).

Generelt hadde stoda vore mykje enklare om anten bruksprinsippet eller talemålsprinsippet ikkje fanst eller ikkje hadde ei so viktig rolle, men ein kan jo ikkje endra prinsippa som alt er lagde til grunn for normeringa. Språkrådet bør difor sjå nærare på både interne tilhøve innanfor ususprinsippet og tilhøvet mellom usus og talemål som prinsipp for normering, og gjerne definera korpus på ein eintydig måte.

Venleg helsing

Samuele Mascetti

Høgskulelektor i norsk / Høgskulen på Vestlandet